

Paul Henze: Savaş ihtimali büyük

Türkiye sabırlı davrandı

Amerikalı dış politika uzmanı, "Suriye geçmişte Sovyetler, şimdi Rusya'nın piyonu olarak bela çıkıyor" dedi

'BM'ye götürün'

New York Temsilcimiz Murat Yeşil'e açıklamalarda bulunan ABD'li uzman Henze (yukarıda), "Türkiye, terör olayını BM'ye götürmeli" dedi. Middle East Quarterly Dergisi Genel Yayın Müdürü Pipes de, "Savaş kaçınılmaz" dedi.

- Henze, "Türkiye, Suriye üzerinde güçlü bir uluslararası baskı sağlayabilirse Hafız Esad'ın taviz vermekten başka yapacağı bir şey yoktur. Böyle bir baskıya karşı koyabilmek için ne Suriye'nin ne de destekçisi Rusya'nın gücü var" derken, Dr. Daniel Pipes de, "Bölgedeki gelişmeler savaş ihtimalini güçlendiriyor" dedi. ● 14'TE

● MURAT YEŞİL
NEW YORK'tan bildiriyor

'Türkiye çok sabırlı davranıyor'

MURAT YEŞİL

NEW YORK - Türkiye ile Suriye ilişkilerindeki gerginlik, dış dünyada da kendini hissettiriyor. Dış politika uzmanları, bu gerginliği bir çatışmaya kadar gidebilecek ölçülerde ve tehlikeli bir gelişme olarak görüyorlar.

Bu konu ile ilgili olarak gazetemize özel açıklamalar yapan Paul Henze ve Dr. Daniel Pipes, Türkiye-Suriye arasında şimdiye kadar da anlaşmazlıklar olduğunu ifade ederek, "Ancak bu defaki gelişmeler farklı. Bu gerginlik bölgede büyük bir rahatsızlığın ilk adımını oluşturabilecektir" görüşünde birleşiyorlar Türkiye hakkındaki yazdığı eserler ile tanınan ve bir zamanlar ve Rand Corporation adlı think tank kuruluşunun ünlü dış politika uzmanı Paul Henze ve Middle East Quarterly dergisinin Genel Yayın Müdürü ve Suriye konusunda uzman olan Dr. Daniel Pipes ile yaptığımız mülakatı aynen yayınlıyoruz.

HENZE : TÜRKİYE ÇOK SABRETTİ

MY-Sayın Henze, Türkiye ile Suriye arasındaki ilişkiler giderek gerginleşiyor. Sizce bu gerginliğin ardında neler var ve bir gerginlik nerede noktalanacak?

PAUL HENZE - Türkiye, uzun zamandır Suriye konusunda çok sabır gösterdi. Gerçekten de çok büyük sabır gösterdi. Suriye geçmişte Sovyetler Birliği tarafından, son zamanlarda da Rusya tarafından, Türkiye'ye güçlükler çıkaran bir piyon olarak kullanılmıştır. Son gelişmelere bakılırsa, Türk hükümeti artık daha fazla sabır göstermeme kararı vermiş görünüyor. Bundan sonra Suriye'ye tolerans tanımak istemediği ortada. Türk Silahlı Kuvvetleri de aynı kararlılıkta olduğunu gösteriyor.

Türk hükümetinin Suriye üzerinde bir baskı uygulayarak, bu ülkenin PKK'ya verdiği destek po-

litikasından vazgeçirmeye ve Türkiye'ye karşı uyguladığı düşmanca politikadan vazgeçmeye zorlamasını mevcut siyasi gerginliğin bir savaşa yol açmamasını diliyorum.

Türkiye'nin, Suriye üzerinde bir uluslararası baskı kurulması yolunda açıklanmış bir planı yok. Ancak zannediyorum, Türkiye hükümeti, milletlerarası kendisine destek sağlamak için lüzumlu tedbirleri alacak bu bağlamda konuyu Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi'ne getirebilecektir.

MY-Türkiye ile Suriye arasındaki gerginliğin yakın bir gelecekte ne gibi gelişmelere yol açabilir?

Son zamanlarda Türkiye'de neler olup bitiyor fazla bir bilgim yok. Ankara'nın, bu konuda ne gibi bir planı olduğunu bilmiyorum ancak ümid ediyorum ki, Suriye'yi baskı altına almak için iyi bir planı vardır ve bu planı ısrarla tatbik ederler.

"TÜRKİYE HAKLI"

Suriye'nin PKK'ya sürekli destek vermesi ve Türkiye'ye karşı izlediği politika, Ankara'nın bu konuyu BM Güvenlik Konseyi'ne ve diğer uluslararası organizasyonların gündemine getirmesi için yeterli ve haklı bir sebeptir. ABD ve Batı Avrupalı ülkelerin çoğunluğu PKK'nın bir terör örgütü olduğu konusunda Türkiye'yi her zaman desteklemişlerdir.

MY - Sizce bu gerginliğin bölgedeki etkisi ne olabilir?

PAUL HENZE - Bana göre, Türkiye, Suriye üzerinde güçlü bir uluslararası baskı sağlayabilirse Şam yönetiminin taviz vermekten başka yapacağı bir şey yoktur. Böyle bir baskıya karşı koyabilmek için Suriye'nin ne kendi gücü var ne de imkanı. Müttefiki Rusya da bu sırada Suriye'ye yardım edebilecek güçte değil. Diğer taraftan Hafız

Esad, anlaşılması zor bir kişi ama savaş halinde destek alabileceği bir yer yok. Bu bakımdan Türkiye'nin bastırması halinde bir şekilde taviz verecektir.

Ben, Suriye ile olan anlaşmazlıkta Türkiye'nin haklı olduğuna inanıyorum. Ama bu mesele ile ilgili olarak şimdiye kadar Türkiye'nin neden bir tavır almadığını hep merak etmişimdir.

MY - Sayın Henze, sizce bu gerginlik bir savaşa yol açabilir mi?

PAUL HENZE - Benim kanıma Türkiye, Suriye'ye karşı bir savaş açmak niyetinde değil. Öteki ülke arasında bir savaş çıkarsa bunun sebebi Şam kaynaklı olacaktır. Suriye'de her politika Esad'a endekslidir. Suriye kamuoyunun dikkatini dışarıya çekmek için Türkiye ile krizi tımandırmak isteyebilir ama bu krizin bir savaşa dönüşmesini gözlemleyemeyiz.

PIPES : BU DEFA KRİZ CİDDİ

MY - Sayın Pipes, Suriye'nin iç ve dış politikası konusunda uzman olduğunuzu biliyoruz. Siz, Türkiye-Suriye gerginliğini nasıl değerlendiriyorsunuz?

DANIEL PIPES - Suriye ile Türkiye ilişkileri bu son gelişmelerle giderek kötüleşiyor. İlişkiler ötedenberi zaten pek iyi değildi. Cumhurbaşkanı Demirel'in konuşması Kıbrıs'taki son durum ve Türkiye-İsrail arasındaki dostluk bağlarının güçlenmesi gibi durumlar bölgede gerginliğin birden bire artmasına sebep olmuştur. Bu defa durum farklı. Kıbrıs'taki S-300 füzeleri meselesi, Rusya'daki kriz bölgede tehlikeli gelişmelere yol açabilecek gibi görünüyor.

Rusya'ya, hayatı boyunca Ortadoğu'yu karıştırmakla geçiren bir kişi olan Primakov'un, Rusya Başbakanı olması...

MY - Sizce, Primakov'un başbakan olması ile birlikte Rusya'nın dış politikası değişecek mi?

DANIEL PIPES - Evet. Gerçi Primakov iktidar olalı sadece iki hafta oldu ama zaman içinde nasıl değişeceğini bilmiyoruz. Primakov'un öncelikle çözmesi gereken başka problemler de var. Ama ben yine de bunu (Primakov'un Başbakan oluşunu) tehlikeli bir gelişme olarak görüyorum.

"SAVAŞ İHTİMALİ VAR"

MY - Sizce, Türkiye ile Suriye arasındaki gerginlik sonucu bir savaş gündeme gelebilir mi?

DANIEL PIPES - Zannediyorum, böyle bir ihtimal var. Geçmişte olduğundan daha fazla bir savaş ihtimali var.

MY - Bu gerginlik bölge ülkelerini nasıl etkiler?

DANIEL PIPES - Mevcut Türkiye-Suriye anlaşmazlığında geçmiş yıllardaki anlaşmazlıklara göre bazı farklılıklar var. 1988 yılında başlayan Azerbaycan-Ermenistan savaşı hiç bir şeyle bağlantılı değildi. 1960'lı yıllarda başlayan Türk-Yunan anlaşmazlığı başka bir olayla bağlantılı değildi. Ama aynı anlaşmazlık şimdi başka olaylarla bağlantılı. Şimdiki Türkiye-Suriye gerginliğinin de bağlantılı olduğu olaylar var. Suriye-İsrail anlaşmazlığı da yine başka olaylarla bağlantılı. Şimdi her şey birbirleriyle bağlantılı.

Hafız Esad'ın bir savaş istediğini tahmin etmiyorum. Ama bazen olayları kontrol altında tutamazsınız. Ancak Suriye yönetimi, yıllardır Türkiye'nin kendilerini "şunu yapınız, bunu yapınız" diye tehdit ettiklerini ancak hiç bir şey de yapmadıklarını biliyorlar. Bu bakımdan, Türkiye'den gelen tehditlere pek kulak asıyorlar. Ancak böyle düşünmekle hata yapıyor olabilirler. Türk liderleri bir gün bu tehditleri fiiliyata da geçirebilir.